Linnade ebasoodus seisukord kulude suhtes, mis esile kutsus korduvad ja tungivad kaebed ning etteheited linna-omavalitsuse ringkonnis ja ajakirjanduses, paranes osalt juba enne suuri muudatusi, mis järgnesid revolutsioonile. Kuid see paranemine oli üsna tähtsusetu ja kergendas õige vähe linnade rahanduslikku seisukorda. 1911. a. 28. V. seadusega vabastati linnad vanglate valgustus- ning kütte- ja vangimajade administratsiooni ülalpidamiskuludest. 1912. a. 5. XII. seadus vabastas linnad maakondade toetamisest küüdi- ja vangide saatmise loonuskohustuse kandmises. Sama 1912. a. „linnade ja maakondade rahandusliku seisukorra parandamise" seadusega teostati ka teine ning palju tähtsam hõlbustus, nimelt võttis riik poole kohustuslikest politsei ülalpidamiskuludest oma kanda. See summa ulatus näiteks Tartu 1914. a. eelarves 22 645,83 rublani, ühes mõnesuguste teiste samal seadusel põhjenevate vähemate hõlbustustega aga 24 128,43 rublani. Need summad sai linn tagasi tulude-eelarve „toetuste ja kulude tagasimaksude" peatüki järele.

Linna tulud jagunesid kolme pearühma: 1) panislikud maksud[1]) (eelarve § I, II, III ja IV), 2) sissetulekud linna varadest (§ V ja VI) ja 3) toetussummad ja kulude tagasimaksud (§ VII; siia oleme arvanud ka § VIII: mitmesugused tulud). Suhestades need kolme liiki tulusummad käsiteldava ajajärgu algus- (1902. a.), keskpaiga (1908. a.) ja lõpupoolse aasta (1913. a.) kokkuvõttes, kusjuures 1913. a. kui viimasel sõjaeelsel aastal vahekorrad olid veel normaalsed, saame järgmise pildi:

	% tulude-eelarve üldsummast		
Aastad:	1902	1908	1913
Maksud ja lõivud:	41,5	44,2	42,3
Tulud linnavaradest:	38,2	41,5	44,6
Toetussummad ja kulude tagasimaksud:	20,3	14,3	13,1

Kohe esimesel pilgul näeme, et kolmanda tuludeliigi tähtsus järjest väheneb ja esimene liik vähekesi kasvab, kuna aga iseäranis silmapaistvalt suurenevad tulud linna varadest. Vaadeldes tähelepanelikumalt iga grupi eriosasid ja neid väljendavaid absoluutseid arve, jõuame järgmistele järeldustele. Kolmanda grupi („toetused ja kulude tagasimaksud", § VII, ja „mitmesugused tulud", § VIII) absoluutsete arvude kõikumine ulatub harilikel aastail 33—46 tuhande rublani, kusjuures see liik, kui arvesse võtta eelarve üldsumma kasvamist, etendab võrdeliselt kõrvalist osa. Esimeses grupis suureneb järjest kinnisvara-maksu summa ühenduses üsna loomuliku linnavarade põhiväärtuse kasvamisega ja järjelikult ka neist saadavate tuludega. Vaatlemisel oleval ajajärgul ulatub see maksustus suuremalt jaolt lubatud seadusliku ülemmäärani, — 10%, kuna maksust saadava tulusumma osaline vähenemine ajajärgu mõnel algusaastal on seletatav protsendimäära vähenemisega 9% ja 9,5%-ni. Ometi on siin tähelepandav üsna järjekindel tõus.

Samuti suurenevad loomulikult maksud ka kaubandus- ja tööstusettevõtteilt, jäävad üldsummas ometi palju kõikuvamaks suuruseks, olenedes muutlikest tulundusliku elu tingimusist, vähenedes näiteks möödunud sõja-aastail (1915. a.) üle 2,5 korra, võrreldes rahuaastaga (1913. a.). Mis puutub § III (hobuste-, eraisikute sõiduriistade- ja koeramaks) ja § IV (mitut liiki lõivud) tuludesse, siis on need võrdlemisi tähtsusetu ja vähekõikuv suurus, mis vähehaaval kasvab, kuigi osalt ühenduses uute maksudega: 1903. a. jalgratasje ja 1909. a. autode pealt.

Teise grupi sissetulekud — „tulud linna varandustest" (§ V) — näitavad aeglast, kuid järjekindlat tõusu, nagu seda loomulikult võis oletada; erandiks on üksnes mõned ebasoodsad, sõja-aegadega ühtelangevad aastad: Jaapani sõja ja

1) panis — налогъ; maks — сборъ; panislik maks — сборъ налоговаго характера.

Tartu, lk. 499